GAZETA KRAKOWSKA

Nro 88.

Z KRAKOWA DNIA 3 LISTOPADA 1819. ROKU WE SRODĘ

Z Petersburga d. 30 Września d. k.

Między wielu ogromnemi i piękney architektury budowlami niedawno tu wzniesionemi, celuie gmach przeznaczony na Akademiią duchowną, skonczony w przeciągu bieżącego lata. Gmach ten położony za miastem i łączący się z Kościołem Alexandra Newskiego, w dniu 18 Sierpnia uroczyście poświęcony został, a szczegolnie kościoł tey Akademii na cześć dwunastu Apostołów wzniesiony. Obrzęd ten religiyny odbył się w obecności wszystkich członków Nayświętszego Synodu i Kommissyi szkół duchownych; niemniey też wielu innych znakomitych osób. Metropolita Michał odprawił w tym kościele pierwszą Mszą. Po nabożeństwie pokrapiał wodą święconą salę do nauk i bibliotekę. Rektór, Doktór i Professór Teologii Archimandryta Grzegórz, miał w tymże kościele piękną mowę, stósowaną do nauczycieli i uczniów.

Okręt Kutuzów, należący do kompanii Rossyyska-Amerykańskiey, który wypłynął z Kronsztadu dnia 7 Września, 1816, do kolonii Rossyyskiey na wyspie Baranów (Sitcha), w porcie Nowo-Archangielskim, powrócił dnia 7 Września, to iest, w zupełnych trzech latach po swoiem wyiściu. Z Nowo-Archangielska wyszedł dnia 26 Listopada 1818 roku. W drodze tey zawiiał dla nabrania wody do wyspy Huama, iedney z wysp rozbóyniczych, a potem był w Batawii dla odpoczynku i działań handlowych, gdzie tameczny Wielkorządca Wander Kapellen z uprzeymością przyiął dowódcę okrętu Kapitana Porucznika Hagemeister i officerów. Przebywszy dni 35, puścili się podróżni znowu na morze. Opływaiąc przylądek Dobrey Nadziei wytrzymali kilka mocnych szturmów, a w 78 dni po wypłynieniu z Batawii uyrzeli wyspy Wniebowstąpienia; dnia 26 sierpnia stanęli w Portsmouth, a 1 Września w Helsingier. Całą zaś tę podróż na powrót odbył ten okręt w dniach 286. Osada zdrową powróciła. Przywieziono na okręcie futer Amerykańskich, należących do kompanii Rossyysko-Amerykańskiey, więcey iak na million wartości, a towarów Batawskich przeszło za 300,000 rubli. Drugi

okręt teyże kompanii Borodino, obeymujący więcey 600 beczek, kupiony na Tamizie, do teyże osady przeznaczony dla zawiezienia różnych ładunków, i towarów, pod dowództwem Porucznika flotty Pana Panafidina, zupełnie iuż iest w gotowości do wyyścia z Kronsztadu za pierwszym pomyślnym wiatrem. P. Panafidin dowodził okrętem Suworów, który w roku 1816 wypłynąwszy razem z P. Hageistrem, powrócił szczęśliwie do Kronsztadu w roku 1819. Osada okrętu Borodino, prócz officerów, lekarza, szturmanów i ludzi handlowych, dana iest z floty, i składa się z 112 ludzi; w liczbie tey iest 32 ludzi służących kompanii.

Z Tulczyna donoszą pod d. 29 Sierpnia: „Dnia 19 t. m. był tu, ku podziwieniu wszystkich, mróz tak mocny że brzegi rzek pozamarzały.„

Z Wilna d. 8 Października d. k.

Programma

do napisania Grammatyki ięzyka Polskiego.

Gdy używane dotąd Grammatyki ięzyka Polskiego, iakkolwiek pożyteczne, nie odpowiadaią ieszcze we wszystkich względach swemu przeznaczeniu, że albo nie obeymuią całkowitey nauki ięzyka Polskiego, albo też ią łączą z nauką ięzyka Łacińskiego, a przeto do wszystkich zakładów naukowych, n. p. do penssyy żeńskich i szkół parafiialnych niemogą bydź z pożytkiem wprowadzone; Imperatorski Uniwersytet Wileński wzywa przeto znawców i miłośników ięzyka Polskiego, mianowicie nauczycielów, z powołania około niego pracuiących, do napisania dwóch Grammatyk ięzyka Polskiego: iedney obszernieyszey dla szkół wyższych, iie bydź może naydokładniey we wszystkich iey częściach, obeymuiącey całkowitą naukę mowy Polskiey: drugiey mnieyszey dla szkół niższych parafiial nych i pensyy żeńskich, któraby krótko, iasno i dokładnie, z uchyleniem, ile możności, wszelkich zbytecznych i metafizycznych rozróżnień, wyłuszczała pierwsze i naywaźnieysze zasady ięzyka i obiaśniała ie trafnemi i dobrze wybranemi z Pisma S. i ze wzorowych pisarzów przykładami, w których wyborze należy iuż zaraz mieć przed oczyma: ukształcenie logiczne i moralne ucznia, oraz nauczenie go niektórych pożytecznych zdarzeń.

Rubli srebrnych 600 przeznacza za napisanie pierwszey; rubli srebrnych 300 za napisanie drugiey. Czas napisania Grammatyki, od daty ogłoszenia, większey dwa lata, mnieyszey rok ieden. — Dan w Wilnie d. 1 Października 1819 r.

Norbert Jorgiewicz M. O. P.
Sekretarz Ces: Uniw: Wileń.

Założona w domu Towarzystwa dobroczynności szkoła czytania, pisania i rachunków, podług metody wzaiemnego uczenia, sprowadza do niey wielu ciekawych widzów. Szkoła ta otworzoną została pierwszy raz w Wilnie w domu Towarzystwa dobroczynności d. 4 Sierpnia. Mieysce w tey szkole iest na 80 uczniów. Czas nauki zrana dla chłopców, od godziny pół do dziewiątey do pół do dwunastey; po południu dla dziewcząt, od godziny pierwszey do czwartey. Liczba uczących się dzieci utrzymywanych w domu Towarzystwa dobroczynności: chłopców 58, dziewcząt 73; przychodzących z miasta: chłopców 33, dziewcząt 26, a wszystkich uczących się płci oboiey 192. Dzieci, utrzymywane w dobroczyn-

ności, w godzinach wolnych od nauki, uczą się różnych robót przy rzemieślnikach w tymże domu będących.

Z Paryża d. 16 Października.

Izby parów i deputowanych zwołane są rozporządzeniem Królewskiem z d. 14 b. m. na dzień 15 Listopada r. b.

Xiężna Wallii przeieżdzaiąca z Włoch do Anglii przybyła tu wczoray pod nazwiskiem Hrabiny Old:.

Rossyyski aktualny Radca stanu Bułaków i Xże Szczerbatow ziechac tu maią. — Przybyły tu Rossyyski Poseł przy Dworze Madryckim, P. Taticzew, iedzie do Warszawy. — Lord Whitwort udaie się do Neapolu.

Minister spraw wewnętrznych przesłał prefektowi niższey Loary, a ten oddał prezydentowi miasta Nantu złotą puszkę, zawieraiącą w sobie serce Królowey Anny z Bretanii, która w czasie rewolucyi z grobu, w którym od r. 1513 spoczywała, wyiętą została i do Królewskiey dostała się biblioteki. Serca niema iuż w prawdzie w tey puszcze, ale napis obwiedziony promieniami korony okazuie, że w niey spoczywało.

Pułkownik Marbot otrzymał pozwolenie powrocenia z wygnania.

W domu inwalidów otworzona została składka na pomnik dla zmarłego Xcia Kondeusza.

W wypukło rzeźbie okazuią tu teraz widok Paryża iaki był przed 1000 lat.

Jedno z pism publicznych wyraża:" Wszędzie wznoszą się skargi względem ustania handlu i wywozu rękodzielnych płodów. Te narzekania są tem smutnieysze, że są rzetelne i zaradzić im niemożna. Dawniey każdy kray, ba każda prowincyia posiadała i wyrabiała swoie płody i zamieniała za płody inney prowincyi, przez co utrzymywał się nieiaki ruch w każdym kraiu. Lecz teraz rozmnożenie machin i przemysłu, z małemi wyiątkami, postawiło każdy kray w stanie, iż wyrabia sam własne płody i przestaie na własnych fabrykatach. Byłoby to nie źle gdyby każdy kray nie wyrabiał ich więcey, iak tylko tyle, ile dla siebie potrzebuie, ale wyrabia ich zazwyczay tyle, iak gdyby miał niemi cały świat zaopatrzyć: ztąd wynika przewyżka towarów i zupełne zniszczenie handlu.

Niespokoyny pułk Szwaycarów został z Metz do Givet, i t. d. posłany.

W Metteren, między Lill i Dunkierką, Pleban tamteyszy Vaabavenkoven założył szkołę rzemiosł dla chłopców i dziewcząt, w którey w osobnych izbach uczą się rożnych rzemiosł i ręcznych robot. Zakład ten zyskuie codziennie więcey uczniów.

Pisma tuteysze przywodzą, co następuie: Gdy Minister spraw wewnętrznych, Hr. Decazes, doniosł Królowi drżący o obraniu na deputowanego P. Gregoire, znaydował się przy tem Kanclerz Dambray i mowił za ultraroialistami. Król zamiast zatrwożenia się doniesieniem Hr. Decazes, rzekł do Kanclerza: " Jest to dzieło W Pana partyi: wyście to ten obior uskutecznili. „ J. K. Mość ponowił razem rozkaz zabronienia Jenerałowi Donadieu wniyścia do zamku Tuilleries. Takie ultraroialiści odbieraią pobłażania od mądrego i na doswiadczeniu postępuiącego Króla. Takiż los spotka pamiętniki byłego Ministra Pasquier, w których usiłuie wystawić Monarsze, iż tron iego zagrożony

iest wielu niebezpieczeństwami, i że duch rewolucyi coraz bardziey się wzmaga.

Czynione teraz przez Rząd Francuzki za granicą układy względem osób, które w Niemczech przez Napoleona otrzymały uposażenia, nie tyczą się przywrócenia ich do zniesionych tych na zawsze przez sprzymierzone Mocarstwa uposażeń, ale tylko zaległości, które im się aż do ukończonego ich posiadania należą, a które im kongress Akwisgrański przyznał.

Z Baionny d. 6 Października.

D. 30 Września o północy przybyła tu nowa 16to lethia Królowa Hiszpańska. Przyiął ią dowodzący tu Jenerał Gudin. Nazaiutrz gdy zaprowadził ią do cytadeli, na pierwszy wystrzał z dział na iey przyięcie, wzdrygnęła się. Jenerał chciał wstrzymać strzelanie; lecz nie dozwoliła, mówiąc iż chce się przyzwyczaić. Przy St. Jean de Luz przyiętą była przez młode dziewczęta. Prezydent mieyscowy kazał ią przez nadwereżony most w lektyce przenieść. Ztamtąd widzieć się dały oba brzegi rzeki Bidassao; wzgórza ludem, a rzeka łodziami były zapełnione, i wystrzały z dział słyszeć się dawały. Jenerał Gudin odprowadził ią do Irun, gdzie rozstać się musiała z Dworem Saskiem, co wielką iey boleść sprawiło.

Z Londynu d. 18 *Października*

Xże Rejent poiechał do Brighton.

Parlament zwołany iest na 23 Listopada.

Dla Xcia Rejenta buduią teraz nowy okręt, który ma bydź nader ozdobny; same wyzłacania kosztować maią do 1000 Fs.

W przeszły poniedziałek odbyło się także w Carlisle (Kumberland) zgromadzenie reformatorów. Większa część obecnych na nim składała się z tkaczów. Przez miasto przeciągnęło zgromadzenie w porządku woyskowym z chorągwiami i przytłumioną muzyką; cały przeciąg podobny był do exportacyi pogrzebowey. Na mieyscu zgromadzenia miane były w wiadomych iuż przedmiotach mowy, a mianowicie o korzyściach rocznego obioru do parlamentu. Czytano tam także list nowo obranego Szeryfa Parkins, w którym wyraża żal swóy, iż z powodu zatrudnień w Londynie nie może znaydować się na tem zgromadzeniu, ale u zycia iego zgodne zupełnie są z duchem iego obrad, i donosi, iż dla nieszczęśliwych Manszestrzanów podpisał 100 gwineiów. Potem uchwalono mnostwo wiadomych postanowień. Tu wystąpił przed rusztowanie P. Cooper i w imieniu kobiecego towarzystwa reformy w Carlisle złożył prezesowi przepyszną czapkę wolności z iedwabney materyi z złotym galunkiem, i następuiący adress: —— „W teraźnieyszym czasie, w którym naród pod dwiema ciężkiemi stęka ciężarami, to iest długiem narodowym i podatkami, gdy nie pozostał ludowi inny wybor iak tylko okropna niewola lub mężny odpor przeciw uciemiężeniom, poczytuiemy za tem za naszą powinność łączyć się rękami i sercami, dla dopomożenia naszem mężom, oycom, braciom i synom do odzyskania oddawna utraconego prawa. Od młodości przyzwyczaione do pracy, brzydziemy się prożniactwem. Lecz, niestety! mężowie nasi nie mogą znaleść zatrudnienia, a ieżeli go znayduią, tedy to nie wystarcza na mizerne ich wyżywienie.

Dzieci zaś nasze ! — Tu zakrwawiaią się serca nasze. — Nikt nie potrafi wystawić sobie przykrości, którey doznaiemy, gdy zgłodniałe drobne dzieści wołaią chleba, a tego niema. Na owczas cierpienia nasze przechodzą wszelkie wyobrażenie i zbliżaią się do rozpaczy. Maiąż nasi mężowie, oycowie, bracia i synowie bydź zato do więzienia wtrącanemi, tratowanemi, pałaszowanemi i rozstrzelanemi, iż żądamy spokoynie prawa do życia? My, któreśmy żadnego nie popełniły występku, mamyż tak bydź traktowanemi? Wzywamy was, połączcie się z nami, przyłożcie się mężnie do zapewnienia ubogim naszem współziomkom wyżywienia i wydobycia ich z gorszey iak Egipskiey niewoli. Zechcecież bydź głuchemi na głos nasz? Ci z pomiędzy was, którzy dni swoie w obfitości przepędzaią i nigdy niedostatku nie doznaią, nie usłuchaią zapewne głosu naszego, ale wy, którzy zarówno z nami kielich goryczy wyprożniacie, nie będziecie nań oboiętnemi. Wystąpicie więc, połączycie wasze imiona z naszemi i ostatni grosz oddacie na wsparcie cierpiącego ubostwa. Nikt niechay nie powiada, że nie może nic zrobić; każdy dopomoc może, byle tylko zechciał. Nie sądźcie, ażebyśmy pragnęły targnąć się na własność naszych sąsiadów; każdy niechay zostaie przy nienaruszonem używaniu swey własności. Nasi mężowie pragną tylko bydź iako ludzie uważanemi; pragną czynne prowadzić życie, ale nie chcą bydź podłemi niewolnikami obmierzłey tyranii.,, — Po uchwaleniu zwyczaynego adressu do towarzystwa kobiet, rozeszło się zgromadzenie spokoynie.

Robotnicy w kopalniach węglanych łączą się także do sprawy reformatorów. Niedawno odbyli zgromadzenie w Tolleross, na którem znaydowało ich się do 2000. Nieiaki Wilson wystąpił iako mowca, i rzekł: " Lubo znayduiecie się zazwyczay 5 do 600 sążni pod ziemią, chcieliście iednak wyyść na widok i połączyć się dla odzyskania utraconey wolności; niechay wam więc przyświeca płomień Maratonu i płomień, który tak świetnie zaiaśniał w południowey Ameryce.,, Inny z mowców wyraził: " Nie wielka sztuka, że uderzono w Manszestrze na bezbronnych mężczyzn, kobiety i dzieci, których 20 gwardyiaków Napoleona byliby iak sieczkę po powietrzu rozpruszyli. Gdy waszey pomocy na stałym lądzie potrzebowano, byliście walecznym i liberalnym ludem, i wszystko było dobrze; ale skoro żądacie sprawiedliwości i wolności, jesteście obrzydłem, buntowniczem i krwi chciwem pospolstwem.,,

W Blackburn i Mellor uwięziła dragonia we wtorek kilkunastu ludzi, którzy robili i sprzedawali piki. Na przybycie woyska zgromadziło się tak wiele ludu, iż musiano odczytać ustawę przeciw buntowi; nie przyszło iednak do czynów.

W North-Shildes przyszło w tych dniach do krwawych zaysciów. Maytkowie i cieśle okrętowi żądali wyższey płacy. Żegluga na rzece Nort-Shilder była przerwana. Prezydent mieyscowy chcąc ią otworzyć, popłynął z kilku łodziami na dół rzeki; lecz pospolstwo rzucało kamieniami na maytków, kilku raniło i chciało nawet łodzie zatopić. Maytkowie zmuszonemi nakoniec zostali dać ognia do pospolstwa, z którego ieden człowiek zabity został. Pospolstwo rzuciło się po-

tem na gościnnią, do którey prezydent wysiadł, ł pogruchotało drzwi i okna, przeszukało cały dom dla schwytania prezydenta z krzykiem, iż musi mieć krew za krew. Lecz szczęściem prezydent uciekł tylnemi drzwiami z gościnni, inaczey padłby był ofiarą zapalczywości pospolstwa. Sprowadzony znaczny oddział woyska przywrócił nakoniec spokoyność.

Reformatorowie powstaią przeciw używaniu herbaty, kawy, tabaki i wszystkich mocnych trunków, i usiłowania ich nie zdaią się bydź bez skutku. Cło od samey herbaty zmnieyszyło się w tym roku o 156,000 Fs. chociaż o 4 od 100 podwyższone zostało, i spodziewano się zyskać na rok przez to podwyższenie do 300,000 Fs. W ostatnim kwartale do Października wypotrzebowano o 600,000 funtów mniey herbaty, niżeli w przeciągu tego czasu w r. 1818.

Zwołane przez Tistlewood na 20 Października trzecie zgromadzenie reformatorów w stolicy, zostało na 3 Listopada odłożone.

Obior P. Bridges Lordem Prezydentem miasta Londynu został d. 15 na zgromadzeniu aldermanów na ratuszu ogłoszony, i na znak iego dostoyności zawdziano mu uroczyście złoty łańcuch na szyię.

Poseł Perski ukończywszy kąpiele w Cheltenham, przedsięwziął podroż do Jorkshire i Szkocyi.

Gazeta Dworska zawiera teraz wiele z różnych mieysc adressów do Xcia Rejenta, w których mieszkańcy oświadczaią, że bronić teraźnieyszego porządku rzeczy będą.

Reformatorowie pozawieszali na murach Dublińskich następuiacy napis: " Bądzcie trzeźwemi! Bądzcie trzeźwemi i wolnemi! Trzeźwość i Reforma! Wolność lub niewola! „ Kto chce bydź wolnym niech nie piie herbaty, wódki i wina. —W Jorku, Kumberland i Newkastle odbyły się także zgromadzenia ludu; w ostatniem mieyscu składać się miało blisko z 100,000 ludzi.

Xięgarz Carlile zostawał od d. 12 b. m. pod sądem. Naypierwey oskarżono go o wydanie pisma Paina: " Czas rozumu „ Słuchanie w tey sprawie trwało do 14 godzin. W trzech godzinney swey mowie chciał on przekonać sędziów, iż religiia chrześciiańska w Angli tak iest wolna iak wszystkie inne. Na końcu odwołał się, aby sąd zasiągnął zdania przełożonych wszystkich w Angli sekt, lecz nie dozwolono. Wielki sędzia, oświadczył zaraz na początku sprawy, iż religiia chrześciiańska iest religią konstytucyyną, a zatem pomimo wszelkiey wolności nie powinna nigdy bydź poniżoną, aże pismo Paina iest kacerskie, przeto drukowanie iego zasługuie na karę. Sędziowie przysięgli uznali więc P. Carlile winnem lecz wyrok ieszcze nie nastąpił. Ztem wszystkiem kazano obwinionego w więzieniu osadzić.

Jak się dowiaduiemy Xiężna Wallii powraca z Włoch do Angli w celu, aby iey długi spłacono.

Amerykańskie gazety doszły tu do 13 Września i donoszą, iż żółta gorączka ciągle w Baltimore grassuie. W gazecie Luisiańskiey znayduie się pod d. 23 Czerwca przez naywyższą kraiową radę ogłoszenie Rptey Texas. — Zgromadzenie kupców i właścicielów naradzało się

w Filadelfii nad teraźnieyszym stanem handlu w Ziednoczonych Stanach i uchwaliło: 1) ustanie handlu i rękodzielni kraiowych pochodzi szczególniey z zbytecznego nawozu zagranicznych towarów; 2) że potrzebą iest ustanowić towarzystwo, któreby się zatrudniło podniesieniem narodowego przemysłu; 3) że Kongressowi podane bydź ma przełożenie do odmienienia celney taryffy na korzyść płodów kraiowych.

Podług doniesień nadeszłych do Kingston na Jamaice z Panama, Lord Cochrane opanował Mały Callao, w którym zastał okręt Hiszpański z 100,000 dolarów. Dostać mu się tamże miało w ręce wiele innych bogatych zdobyczy.

Admirał Brion posłał do St. Domingo list Jenerała brygady English dowódcy legionu Angielskiego na żołdzie Rzpltey Wenezueli będącego, w którym rzeczony jenerał wzywa swoich współziomków należących do korpusu Mac Gregora i znayduiących się w kłopocie, aby do iego legionu pod chorągwie Wenezueli weszli, zapewniiąc im te same stopnie i żołd, iakie mieli. Admirał Brion dołączył do tego swóy list do P. Makintosh, prosząc go aby obmyślił przewozowe statki dla tych, którzy usłuchaią tego wezwania, do przewiezienia ich do Margarity, gdzie żeglarzom wszelkie koszta wynagrodzi.

Z Madrytu d. 5 Października.

D. 3 b. m. Królowa Hiszpańska w Irun zaniesiona została przez 8 znakomitszych mieszkańców w otwartey lektyce do katedralnego kościoła. Znaczny orszak żołnierzy, muzykantów i tanieczników szedł przed nią i za nią. Obok Królowey szli piechotą pierwsza iey honorowa dama i szambelan. Królowa miała na sobie białą atłasową suknią, takiż płaszcz złotem przeszywany, na głowie piękną koronę, a na szyi w brylantowym krzyżu wizerunek Króla. W chodząc do kościoła ucałowała podany iey przez biskupa krzyż. Podczas śpiewania *Te Deum* klęczała. Po skończonem nabożeństwie udał się cały orszak na ratusz, gdzie Królowa pokazała się z ganku zgromadzonemu ludowi. Król dozwolił iey zatrzymać przy sobie z dworu Saskiego iednę pannę i damę dworską. D. 13 oczekiwana iest Królowa w Madrycie. Wszystkie Madryckie bramy z powodu żółtey gorączki są aż do dwóch zamknięte, których straż powierzona iest obywatelom.

Gazeta dworska Madrycka zawiera co następuie: Zaraza w Andaluzyi doszedłszy do naywyższego stopnia, zdaie się wolnieć. W San Fernando liczba chorych od 15 do 24 Września zmnieyszyła się z 1086 do 495 ludzi. W Kadyxie d. 29 liczono 4075 chorych, a 62 umarłych. W Chiclana, S. Maria, Rota i Xerez panuie ieszcze żółta gorączka, ale nie zabiera iuż tyle iak dawniey ludzi. Porto Real iest od niey wolne. Do Sewilli wcisnęła się na przedmieście S. Crux. D. 24 liczono tam 33 chorych i 10 umarłych.

W Kadyxie upadł deszcz, po którym spodziewane iest zmnieyszenie choroby.

Z Hagi d. 19 Października.

Wczoray d. 18 Października otwo-

rzone zostały przez kommissyią złożoną z Ministra spraw wewnętrznych i dwoch Radców stanu posiedzenia Stanów jeneralnych, ponieważ Król z powodu śmierci swey siostry nie mógł ich osobiście otworzyć. Minister spraw wewnętrznych, Baron Coninck, przeczytał mowę Królewską, która zawiera:

" Szlachetni Panowie! Przy otworzeniu ninieyszych posiedzeń przyiemno Wam zapewne będzie powziąść wiadomość, że wszystkie nasze zagraniczne stósunki utrzymywane są na nayzaufańszym i przyiacielskim stopniu, i że spokoyne uczucia ożywiaią ciągle zagraniczne Mocarstwa. Pochlebiać sobie zatem możemy iż za pomocą Opatrzności Boskiey, zbawienna spokoyność ciągle trwać będzie pomiędzy Europeyskiemi ludami. Przy otworzeniu przeszłych posiedzeń zapowiedziałem wam, Szlachetni Panowie, iż podana wam zostaną proiekta do ustaw Niderlaodskich, co na teraźnieyszych posiedzeniach nastąpi. Dla każdego wolnego i niepodległego ludu potrzebą iest posiadać oyczyste prawa, i czas w którym iako ustawy kraiowe ogłoszone zostaną, będzie bardzo ważnym. Z wydatków, w których zachowana iest naywiększa oszczędność, zaymuią naywiększą część koszta siły lądowey. Każdy z was pragnie wraz zemną, aby okoliczności dozwoliły zmnieyszyć ten ciężar, lecz każdy z was iest razem zemną przekonany, iż położenie i stósunki nasze wyciągaią po mnie, abym się w tey mierze stosował do przykładu innych Mocarstw. Niema potrzeby powiększać dotychczasowych podatków i nowych stanowić. Kassa umorzenia, chociaż dopiero od lat kilku założona, wpływa pomyślnie na cenę naszych papierów. Korzyści mieyscowych naszych urządzeń powinny się na wszystkie części Niederlandów zarówno rozciągać. Lubo handel cierpi ieszcze w ogóle z powodu dawnych zdarzeń, niemamy iednak przyczyny, co się naszego tycze, zazdrościć innem ludom lub narzekać. W osadach rozwiia się wprawdzie z wolna, ale z pożądanym skutkiem nowa administracyia. Zegluga i handel powiększaią się tam coraz bardziey. Sława którą Niderlandska wierność w wszystkich częściach świata dotąd utrzymała, czyni mi przyiemną nadzieię, że wiele przez okoliczności upadłych źródeł narodowey pracy i przemysłu na nowo ożywionemi zostaną. Przeniknioony głęboko moiemi obowiązkami, maiąc iedynie w wszystkich moich rządowych działaniach dobro powszechne Niderlandów na widoku, spokoynie i statecznie postępować będą w zamierzonym zawodzie, przekonany będąc, iż ten drogą naszą oyczyznę do prawdziwey doprowadzi szczęśliwości, i spodziewam się, że oddaiąc moim uczuciom i staraniom sprawiedliwość, dopomagać mi Szlachetni Panowie będziecie.„

Prezesem pierwszey izby mianował Król Hr. Thiennes de Lobize.

Królewic Fryderyk powrócił tu z swey podroży.

Z powodu wybuchłey w wielu częściach zachodnich Indyy i północney Ameryki żołtey gorączki przedsięwzięte są w portach naszych naywiększe ostrożności kroki.

Hr. Las Casas znayduie się teraz w Leodyium.

DODATEK
DO Nro 88
GAZETY KRAKOWSKIEY

Z KRAKOWA DNIA 3 LISTOPADA 1819 ROKU WE SRODĘ

Z Wiednia d. 26 Października.

Na rozpisany tegoroczni seym w królestwie Czeskiem mianował Nayiaśnieyszy Cesarz Jmć Naywyższego Sędziego i Prezesa Jana Hr. Łażańskiego pierwszym, a dodatkowemi kommissarzami Szambelana Franciszka Hr. Desfours i Strażnika koronnego Josefa Barona Bretfeld. W wilią zgromadzenia seymu d. 18 b. m. Pierwszy Kommissarz odwiedził Naywyższego Burgrabiego Czeskiego, Hr. Franciszka Kolowrata Liebsteinskiego i złożył mu list wierzytelny. D. 19 o godzinie 10 zrana zgromadziły się stany królestwa w sali zamku Pragskiego, gdzie w okazałym orszaku udał się Naywyższy Burgrabia. Wyznaczona od stanów deputacyia zaprosiła pierwszego Kommissarza do sali obrad, który przy wystąpieniu woyska przybył i stosowną mową zagaił posiedzenia, poczem przy otwartych drzwiach odczytał sekretarz w ięzykach Czeskim i Niemieckiem Postulatę Monarchy. Naywyższy Burgrabia odpowiedział na mowę pierwszego Kommissarza, postulata przyiętą zostało i Pierwszy Kommissarz zakończył posiedzenia seymu, poczem nastąpił wielki obiad u pierwszego Kommissarza.

Z Berlina d. 26 Października.

Dwor Królewski zawdział d. 23 b. m. na 14 dni żałobę po zmarłey owdowiałey Xiężnie Brunświckiey z Domu Oranii.

Nayiaśnieyszy Król Jmć wydał pod d. 13 b. m. do Ministra woyny P. Boyen następuiące gabinetowe pismo: — " W ciągu dalszego moiego postanowienia względem Adjutantów zmarłego Feldmarszałka Xcia Blücher Wahlstadt, na dowod moiego ukontentowania z przywiązania ich do zmarłego i dobrey służby, udzieliłem Podpułkownikowi Strantz order S. Jana, a Rotmistrza Rudorff od 5go huzarów Pomorskiego pułku, mianowałem majorem 1go pułku huzarów (2go Westfalskiego.) Przeznaczenie Podp. Strantz zostawiam do dalszego czasu.

(Pod.) *Fryderyk Wilhelm.*

W Gazacie Hamburgskiey czytamy następuiący artykuł pod napisem: z Brandeburga d. 12 Października: — „ Konstytu

tyia nasza wkrótce będzie ukończoną. Do tak ważnego dzieła wyznaczył Monarcha wydział z Rady Stanu, złożony z Kanclerza Królestwa i wszystkich Ministrów Stanu, oraz Xiążęcia Radziwiłła, Namiestnika w W. Xięztwie Poznańskiem, Jenerała Hrabiego Gneisenau, Ministra Brockhausen, Jenerała Knesebeck, rzeczywistego taynego Radcy Hrabiego Spiegel, taynego Radcy Stanu Stögemann, Jenerała Grolmann, rzeczywistego taynego Radcy poselstwa Ancillon, Radcy Stanu Rehdiger, taynego Radcy Sprawiedliwości Savigny, taynego Radcy poselstwa Eichhorn i taynego Radcy Stanu Daniels. Póżniey, trzey Ministrowie Stanu, iako to: Baron Altenstein, Beyme i Klewitz obiechali wszystkie prowincyie kraiowe, dla porozumienia się w tey mierze z światłemi obywatelami, i zasiągnienia potrzebnych wiadomości mieyscowych. Dziś, kiedy przeszkody są usunięte, albo bliskie usunięcia, Monarcha polecił napisanie zupełnego proiektu konstytucyi Kommissyi z mnieyszey liczby członków złożoney, w którey pod przewodnictwem Xiążęcia Hardenberg, Kanclerza Królestwa, zasiadaią: Ministrowie stanu Baronowie Humboldt i Schuckmann, rzeczywisty tayny Radca Poselstwa Ancillon, tayny Radca Stanu i Prezes Sądu Appellacyynego w Kolonii, Daniels, i tayny Radca poselstwa Eichhorn. Kommissyia ta przystąpi niezwłocznie do swoiey czynności, którą odda pod rozpoznanie wspomnionego wydziału Rady Stanu. Artykuł 13ty aktu Związku Niemieckiego i wiadomy edykt z d. 22 Maia 1815 stanowić maią zasadę tego dzieła, a spodziewać się należy, iż oparte na liberalności, odpowie prawdziwemu dobru i potrzebie narodu, oraz wszystkich stanów, bez żadnego wyiątku. Często bardzo niesłusznie wyrzucano Prussom, iż słowo Królewskie nie ziszcza się w tym kraiu; zuchwałość nawet niektórych zagranicznych gazet ośmieliła się obwiniać Prussy, iż wynaleziono zdradzieckie intrygi, aby mieć pozór nieprzywiedzenia obietnicy Królewskiey do skutku. Sądy wydadzą podług prawa wyrok względem takowych intryg, a obwinienie ze strony gazet zagranicznych iest nadto nikczemne, aby na co więcey, prócz pogardy, zasługiwało. Pierwszy zaś niesprawiedliwy zarzut żadney wcale nie ma zasady. Mamy przed sobą drukowane i pisane proiekta do konstytucyi; są po części rozsądne i wiele dobrego obeymuią, a oczywiście z chwalebnych zamiarów wypływaią; lecz często także, zwłaszcza ze strony cudzoziemców, którzy nieproszeni chcą bydź opiekunami i doradcami naszemi, domagano się konstytucyi z niecierpliwością, która zamiast powiększenia, tego, co iest dobrem i zbawiennem, sprawiłaby zamieszanie i bardzo wielką szkodę, gdyby iey dogodzono. Nie znaiąc ani stanu i prawdziwych potrzeb narodów ani tego, co szkodzić może, trzymaią się po większey części modnych teoryy bez względu na to, czego prawdziwe dobro tych, w których obronie staią, wyciąga, oraz czego ich oświata i stosunki wymagaią. Zaspokaia nas wprawdzie to, iż znaczna większość narodu Pruskiego, i światłych w nim ludzi, mimo różnicy w widokach swoich i życzeniach, pokładą ufność w Monarsze, i niepłonną mą nadzieię, iż ten obierze przyzwoity czas do nadania narodowi reprezentacyyney

konstytucyi, nie szkodząc dobru iego. Król zapewne niedłużey iak tylko tyle, ile potrzeba, ociągać się będzie, z niszczeniem dobrowolnie danego swoiego słowa. Liczne dowody oycowskiego iego sposobu myślenia i sprawiedliwości, są dostateczną w tey mierze rękoymią; nic go wszakże nie potrafi skłonić do zbytniego pospiechu, w tak ważnem dziele."

Z Włoch d. 17 Października.

J. Cesarzewicowska Mość Arcy-Xiąże Vice-Król Rainer przybył dnia wczorayszego w pożądanem zdrowiu do Wenecyi.

Podług listów z Luki panuiąca Xiężna postanowiła tam założyć obserwatoryium astronomiczne; zaproszony z Genui Astronom Zach obrał na nie mieysce w Villa di Marllia.

Posłowie Niemieccy Türkheim i Schmitz-Grollenburg w Rzymie oczekuią codziennie na ostateczną odpowiedź na podaną Sekretarzowi stanu notę. Tymczasem miano im podać propozycyią do tymczasowey umowy, aby ich poselstwo nie było daremne, i aby zaradzić nagłem potrzebom kościoła Katolickiego w Niemczech.

Mówią, iż dotychczasowy Nuncyusz przy lidze Szwaycarskiey Macchi, przeznaczony iest na Nuncyusza w Paryżu.

Z Szwaycaryi d. 11 Października.

Wielka rada kantonu Bazyleyskiego nałożyła na lat 4 podatek od maiątku, dla zastąpienia wyłożonych na zakup zboża przed 2 laty 300,000 Fr.

Szkoła woyskowa w Thun coraz większe czyni postępy; niedawno zarzuciła w mniey iak dwóch godzinach pływaiący most na rzece Aar.

W Lauzanie urządzaią dom poprawy i roboty na wzór innych kraiów, na który Rząd wyznaczył 280,000 Fr.

Od Brzegów Menu d. 20 Października.

Elektor Heski zaczena przychodzić do zdrowia.

Dzień 18 b. m. iako rocznica pamiętney bitwy w r. 1813 pod Lipskiem obchodzony był w Kassel, Hanau i Frankforcie nabożeństwem, odgłosem dzwonów i dział.

Badeńska rządowa gazeta oznaymiła stosownie do 2go artykułu konstytucyi 4 tymczasowe uchwały seymu związku Niemieckiego, to iest: przepis wykonania uchwał, urządzenie uniwersytetów, przepisy względów druków i ustanowienie środkowey kommissyi w Moguncyi. Członkiem ostatniey władzy mianowany iest przez W. Xcia, iak wiadomo, były Dyrektor w Heidelbergu Pfister. Na kommissarza rządowego przy uniwersytecie Heidelbergskim Radca stanu Jtner, a przy uniwersytacie w Freyburgu Dyrektor cyrkułowy Türkheim.

Król Bawarski potwierdził Professora Behr kuratorem uniwersytetu Wirceburhskiego.

Uchwały seymu związku Niemieckiego maią bydź w Xięstwie Nassauskiem tak iak ustawy kraiowe zaraz do skutku przywiedzione.

Pomiędzy przedmiotami, wyraża iedno z pism publicznych, które maią bydź na nowym Ministrowskim kongressie w Wiedniu załatwione, znayduie się także wniosek, aby milicyie czyli landwery były wszędzie zniesione.

Ostatnie pismo Professora Görres o rewolucyi w Niemczech, które w Frankforcie przedrukowane było, zabrane tam-

że przed kilku dniami w wszystkich Xięgarniach przez policyią zostało; lecz bardzo mało znaleziono iuż exemplarzy. — Görres rodem iest z Koblentz. Przy utworzeniu niegdy Cisreńskiey Rzplitey był członkiem wydziału rządowego, potem deputowanym od Renu do Paryża, dla połączenia Cisreńskiey Rzplitey z matką Rzplitą Francuzką, poźniey dyrektorem uniwersytetu w Koblentz z potroyną płacą, a nakoniec wydawcą dziennika Merkury Renski, i t. d. Znaydował on się przed kilku dniami w Frankforcie, gdzie nadeyść miała rekwizycyia z Koblentz do uwięzienia go, lecz uiechał, iak mowią do Francyi. W Koblentz zostawił żonę i dzieci, lecz przewiduiąc, że będzie uwięziony, uiechał ztamtąd. Po iego wyieździe zabrać miano wszystkie iego papiery i zapieczętowane do Berlina odesłać.

W Wittlich znaleziono szczątki wspaniałych Rzymskich łazienek.

Do Moguncyi przywieziono więźnia stanu; niektorzy sądzą, że Sanda.

Dnia 1 i 2 Listopada 1819.
Cena zboż różnego gatunku na Torgu w Krakowie sprzedawanych.

Korzec	1. Zł.	gr.	2. Zł.	gr.	3. Zł.	gr.	4. Zł.	gr.
Pszenicy	13	—	12	15	11	15	10	—
— Żyta	9	12	9	6	9	—	8	—
— Jęczmienia	6	15	6	6	6	—	5	21
— Owsa	4	6	4	—	3	24	3	15
— Jagieł	16	15	16	—	15	15	15	—
— Grochu	8	15	8	—	7	15	7	—
— Rzepaku	—	—	—	—	—	—	8	—

Cena Zboża
W Warszawie d. 23 Października.

Korzec Pszenicy od Złp. 14 do 23.
— — Żyta — — — 11 — 14
— — Jęczmienia — — 10 — 14.
— — Owsa — — — 7 — 9.
— — Grochu — — 10 — 16.

Cena Zboża
W Gdańsku d. 21 Października.

Łaszt 30 Korcy wynoszący.
Pszenicy od Złp. 600 do 860.
Żyta — — 400 — 440.
Jęczmienia — — 300 — 360.
Owsa — — 260 — 320.
Grochu — — 300 — 400.

Bieg Pieniędzy
W Krakowie d. 2 Listopada.

Czer. Zł. Holl: monetą Courant Złp. 19 gr. 12.
— detto Cesarski . — — 19 — 6
Fryd. Pruskie . . . — . 34 — —
Luidor . . . . — 37 — —
zoto frankowy . . . . — . 32 — —
Szeiny Wiedeńskie za 100 — . 230 — —
Złoty Ryński Szeinami . — . 4 — 21.

DONIESIENIA

Prezes Sądu Appellacyynego Wolnego niepodległego i ściśle Neutralnego Miasta Krakowa i iego Okręgu. Stosownie do przepisu Artykułu 118 Kodexu Cywilnego podaie ninieyszem do powszechney wiadomości, iż Trybunał I. Instancyi Kraiu tuteyszego w dniu 5 Października r. b. na powództwo Jadwigi Teressy Czech w Mieście Krakowie przy Ulicy S. Jana pod Liczbą 489 zamieszkałey, wydał przedstanowczy Wyrok którym śledzenie nieprzytomności Jacentego Czecha przeszło od lat 12 ieście w mieyscu ostatniego zamieszkania swego w Mieście Krakowie nieprzytomnego nakazanym, i dalsze dochodzenie nieprzytomności tegoż Sądowi Pokoiu Obwodu wolnego Miasta Okręgu I. poleconem zostało.

W Krakowie dnia 48 Października 1819.

Nikorowicz.
Raubach, Sek. S. Ap.

W dniu 4tym Listopada r. b. o godz. 3ciey po południu w wsi Rybna w Okręgu W. M. K. w Domu pod L. 1 odbędzie się sprzedaż w drodze Exekucyi Sądowey ruchomości zatradowanych iako to: W snopie Żyta, Jęczmienia, tudzież Inwentarza Owiec sztuk 100; Chcący licytować raczą się w terminie i mieyscu oznaczonym zgłosić. — W Krakowie d. 27 Października 1819. *Henr: Salamonski Kom: Sąd:*